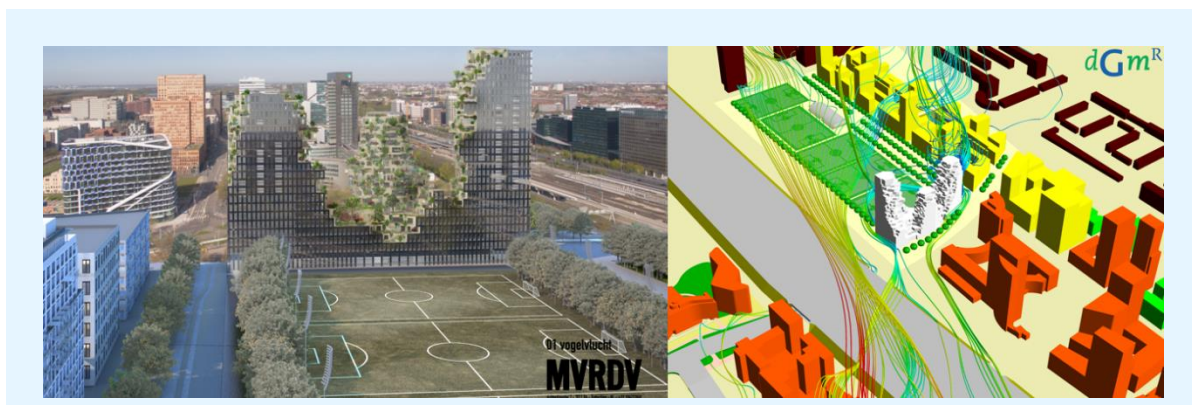

Windonderzoek Valley - maximale variant

Windonderzoek Valley ten behoeve van het uitwerkingsplan - maximale variant

Status	definitief
Versie	002
Rapport	B.2014.1218.03c.R001
Datum	7 november 2016

Colofon

Opdrachtgever	OVG Projecten LXXVII BV Postbus 87354 1080 JJ AMSTERDAM
Contactpersoon	Sandra Gritti (sg@ovg.nl) Tom Redecker (tr@ovg.nl)
Project Betreft Uw kenmerk	Valley te Amsterdam Windonderzoek Valley ten behoeve van het uitwerksplan - maximale variant -
Rapport Datum Versie Status	B.2014.1218.03c.R001 7 november 2016 002 definitief
Uitgevoerd door	DGMR Bouw B.V. Casuariestraat 5 2511 VB Den Haag Postbus 370 2501 CJ Den Haag
Informatie	ir. D. (Dimitri) van der Werff 088 346 76 57 dwr@dgmr.nl
Auteur	ir. D. (Dimitri) van der Werff 088 346 76 57 dwr@dgmr.nl
Verantwoordelijk	ing. G. (Gertjan) Verbaan 088 346 76 50 vb@dgmr.nl
Verwerkt door	VB OZU

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Criteria	5
2.1 Kader	5
2.2 Windhinder	5
2.3 Windgevaar	6
3. Onderzoeksmethodiek	8
3.1 Situatie en model	8
3.2 CFD	11
3.3 Wind en ruwheid	11
4. Resultaten	12
4.1 Windgevaar	12
4.2 Windhinder	12
5. Conclusie	18

1. Inleiding

In opdracht van OVG Projecten LXXVII BV heeft DGMR voor Valley een windklimaatonderzoek uitgevoerd ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing uitwerkingsplan Valley.

Het doel van het onderzoek is de impact op het windklimaat van Valley op de omgeving inzichtelijk te maken. In dit rapport zijn de uitgangspunten, de meetmethode, de toetsingscriteria en de resultaten gepresenteerd van de beproefde modelconfiguratie. De resultaten zijn beoordeeld volgens de criteria gesteld in de NEN 8100:2006 nl 'Windhinder en windgevaar in de gebouwde omgeving'.

Voor het onderzoek is een 3D-model van het nieuwbouwproject en de nabije omgeving gemaakt. Dit model is in een computersimulatie doorerekend. Het onderzoek is uitgevoerd met CFD (Computational Fluid Dynamics), een methode om complexe luchtstromingen in en rond gebouwen te bepalen. Rond het project is op hoofdhoogte de windsnelheid bepaald bij twaalf verschillende windrichtingen. Op basis van de statistische meteogegevens (conform de NPR 6097) zijn de windsnelheden verwerkt tot gemiddelde snelheden per jaar en gemiddelde overschrijdingskansen per jaar. Deze overschrijdingskansen zijn een maat voor het optreden van windhinder en windgevaar.

Voor het opstellen van deze rapportage is gebruik gemaakt van het DO-ontwerp (VV) Valley van MVRDV van 22 september 2016. Het betreft de maximale variant. Ten opzichte van de minimale variant is de noord- en de zuidtoren één verdieping hoger. De hoogte van de drie woontorens bedraagt circa 66 m (westtoren), circa 80 m (zuidtoren) en circa 100 m (noordtoren).

Maximale variant: Ontwerp met maximale bouwhoogte conform artikel 3.4 'Afwijken van de bouwregels' van het Uitwerkingsplan Zuidas-Ravel (eerste uitwerking).

Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 worden de criteria voor het windklimaat besproken. Hoofdstuk 3 behandelt de uitgangspunten. Vervolgens worden de resultaten in hoofdstuk 4 geanalyseerd. In hoofdstuk 5 volgt de conclusie.

2. Criteria

Er is geen formele, landelijk vastgestelde eis voor windhinder en windgevaar, wel zijn er grote gemeenten met richtlijnen op dat gebied.

Sinds 2006 wordt voor de beoordeling veelal gebruik gemaakt van de NEN 8100. Aan de hand van de NEN 8100 'Windhinder en windgevaar in de gebouwde omgeving' kan het windklimaat bepaald worden. Dit wordt uitgedrukt in overschrijdingskansen per jaar (in procenten) dat de windsnelheid boven een bepaalde waarde zal liggen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen windhinder en windgevaar.

2.1 Kader

De nota Hoogbouw, Beleid en Instrument (2005) is in juni 2005 als aanvullend toetsingskader op het structuurplan "Kiezen voor stedelijkheid" door de gemeenteraad Amsterdam vastgesteld. Het belangrijkste doel van het Amsterdamse hoogbouwbeleid is een zorgvuldige inpassing van hoogbouwinitiatieven in de bestaande structuren van de stad. Daarbij is de landschappelijke inpassing een aspect dat, zodra er sprake is van een zekere impact op het stadslandschap, een stedelijke afweging behoeft. In de Nota wordt aangegeven voor welke hoogbouwplannen dit geldt.

De Zuidas is aangewezen als grootstedelijk hoogbouwcluster. Bij bouwhoogtes groter dan 90 meter is aangegeven dat een landschapsstudie aan de centrale raadscommissie dient te worden gezonden.

De HER is een rapportage waarin alle relevante effecten van hoogbouw, zoals windhinder en schaduwwerking, toetsing aan hindernisbeperkingen als straalpaden en beperkingen rond Schiphol worden onderzocht, maar die vooral is bedoeld om de effecten van een plan op het stadslandschap in beeld te brengen. Voor de ruimtelijke onderbouwing uitwerkingsplan Valley is een HER noodzakelijk, aangezien de ondergrens van 90 meter wordt overschreden.

2.2 Windhinder

In deze paragraaf wordt met betrekking tot windhinder dieper ingegaan op de overschrijdingskansen en waardering van kwaliteitsklassen.

2.2.1 Overschrijdingskansen

Wanneer mensen hinder ondervinden ten gevolge van wind, is er sprake van windhinder. Om de mate van windhinder vast te stellen, wordt de overschrijdingsfrequentie van een uurgemiddelde windsnelheid op hoofdhoogte bepaald. Als uurgemiddelde windsnelheid voor het bepalen van de windhinder wordt 5 m/s op hoofdhoogte als behaaglijkheidsgrens gehanteerd. Bij deze gemiddelde windsnelheid blijkt het gedrag van mensen door de wind te worden beïnvloed (zie ook tabel 1). Hierbij is tevens rekening gehouden met optredende windvlagen.

tabel 1: windeffecten op voetgangers

windsnelheid [m/s]	effect
< 5	geen effecten waarneembaar
5 - 10	enige effecten op het lopen waarneembaar
10 - 15	duidelijke effecten op het lopen waarneembaar
> 15	zeer duidelijke effecten op het lopen waarneembaar

De overschrijdingsfrequentie van de windsnelheidsgrens van 5 m/s is dan het totaal aantal uren per jaar dat het ter plaatse van het meetpunt harder waait dan 5 m/s. Dit aantal uren wordt over alle windrichtingen gesommeerd en omgerekend naar het procentueel voorkomen per jaar van een hogere windsnelheid dan 5 m/s. Dit wordt de overschrijdingskans genoemd.

De uurgemiddelde windsnelheden worden bepaald volgens de NPR 6097¹. Deze NPR gaat uit van alle bekende gemeten windsnelheden van de afgelopen 40 jaar op verschillende plaatsen in ons land.

2.2.2 Waardering van kwaliteitsklassen

De grootte van de overschrijdingskans bepaalt in welke kwaliteitsklasse het lokale windklimaat valt. Er zijn vijf kwaliteitsklassen, A t/m E, gedefinieerd waarbij klasse A overeenkomt met de kleinste overschrijdingskans en klasse E met de grootste overschrijdingskans.

De waardering van een kwaliteitsklasse is afhankelijk van de activiteitenklasse. Voor elke plaats/bestemming behoort te worden nagegaan welke activiteit ter plaatse zal overheersen. Er worden drie activiteiten onderscheiden:

1. doorlopen, bijvoorbeeld op een parkeerterrein;
2. slenteren, bijvoorbeeld in een winkelstraat of bij een gebouwingang;
3. langdurig zitten, bijvoorbeeld op een bankje in het park.

Dit onderscheid wordt gemaakt omdat de gevoeligheid van personen voor windhinder mede afhankelijk is van de activiteit die men onderneemt. In een park of speeltuin is zodoende een rustiger windklimaat gewenst dan op een parkeerplaats. De waardering van het lokale windklimaat wordt gekwalificeerd met goed, matig of slecht. In tabel 2 is de beoordeling voor windhinder weergegeven.

tabel 2: beoordeling van het lokale windklimaat ten aanzien van windhinder (NEN 8100)

overschrijdingskans dat $v > 5$ m/s in procenten van het aantal uur per jaar	kwaliteitsklasse	activiteiten		
		1. doorlopen	2. slenteren	3. langdurig zitten
< 2.5	A	goed	goed	goed
2.5 - 5.0	B	goed	goed	matig
5.1 - 10.0	C	goed	matig	slecht
10.1 - 20.0	D	matig	slecht	slecht
> 20	E	slecht	slecht	slecht

Bij een goed windklimaat ondervindt men geen overmatige windhinder. In een situatie zonder overmatige windhinder heeft het merendeel van het publiek geen last van windhinder. Bij een matig windklimaat ervaart men af en toe overmatige windhinder. In een slecht windklimaat ervaart men regelmatig overmatige windhinder. In een dergelijke situatie heeft het merendeel van het publiek last van windhinder.

2.3 Windgevaar

Er is sprake van een gevaarlijke situatie indien de wind op hoofdhoogte een uurgemiddelde windsnelheid heeft die groter is dan 15 m/s. De maatgevende windvlagen kunnen dan snelheden bereiken van 20 tot 25 m/s.

Het gevaarcriterium wordt bepaald door enerzijds de gemiddelde windsnelheid van 15 m/s en anderzijds door vlagen tot 23 m/s op hoofdhoogte.

Ten aanzien van het beoordelen van windgevaar wordt de indeling aangehouden zoals weergegeven in tabel 3.

tabel 3: beoordeling van het lokale windklimaat ten aanzien van windgevaar (NEN 8100)

overschrijdingskans dat $v > 15$ m/s in procenten van het aantal uren per jaar	kwalificatie
0.05 - 0.29	beperkt risico
≥ 0.30	gevaarlijk

¹ NPR 6097:2006 nl 'Toepassing van de statistiek van de uurgemiddelde windsnelheden voor Nederland'

Situaties waarvoor een overschrijdingskans in procenten tussen de 0.05 en 0.30 geldt, mogen alleen worden geaccepteerd als deze vallen binnen activiteitenklasse 1 ('doorlopen'). Situaties met een overschrijdingskans in procenten groter en gelijk aan 0.30 zijn evident gevaarlijk en behoren te allen tijde te worden vermeden; het publiek mag hier niet aan worden blootgesteld.

Voor plaatsen waar men voor kwetsbare groepen (bijvoorbeeld bejaarden, mindervaliden en kleine kinderen) een verantwoorde situatie wil bereiken, kunnen afwijkende eisen worden gehanteerd.

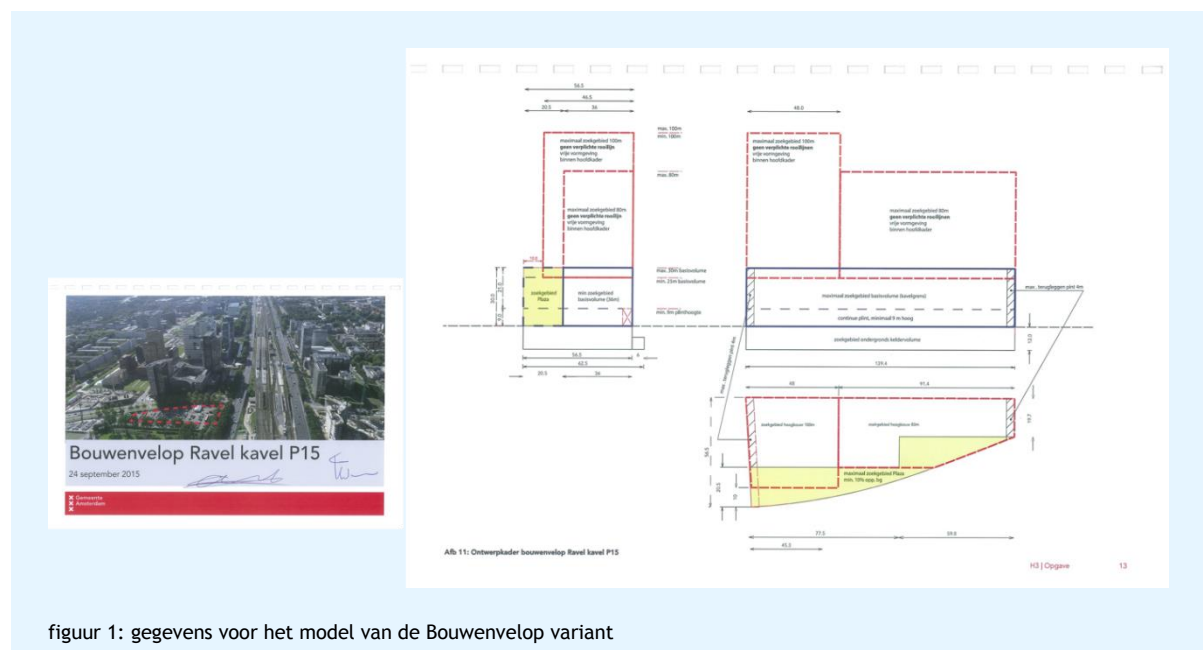
3. Onderzoeksmethodiek

In dit hoofdstuk is de onderzoeksmethodiek toegelicht. Allereerst zijn het 3D-model en de bijbehorende omgeving belicht. Vervolgens is kort toegelicht wat CFD inhoudt. Ook wordt aangegeven op basis van welke tekeningen het model tot stand is gekomen. Verder is dieper ingegaan op wind en ruwheid.

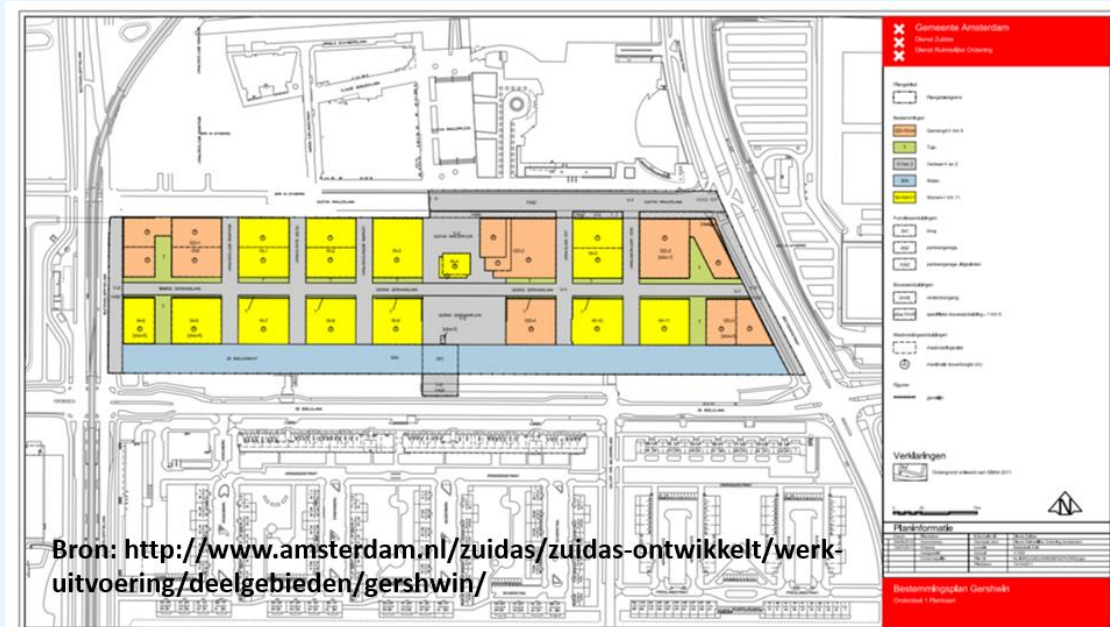
3.1 Situatie en model

Er zijn drie situaties doorgerekend: Allereerst de situatie met de ontwikkeling van Omgevingsveld 2, de nieuwe inrichting van de velden van AFC (op basis van een 3D-sketchup model van de gemeente van 2 december 2015, tevens is gebruik gemaakt van de hoogtes opgenomen in het bestemmingsplan van Gerswin) en de Bouwenvelop van Valley zoals aangegeven door de gemeente in het document Bouwenvelop Ravel kavel P15 van 24 september 2015.

Voor de omgeving is verder hoogtedata van gebouwen in een straal van 400 meter rondom het project gebruikt, Google maps en Bing maps om de modellen te valideren en is zoveel mogelijk rekening gehouden met de nieuwbouwprojecten in dit gebied.

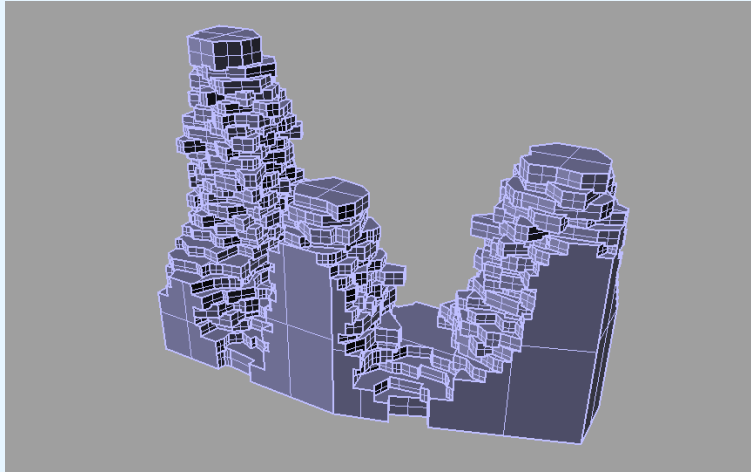

figuur 2: plangebied Gershwin

figuur 3: sketch-up model van de gemeente van 2 december 2015

De variant van het uiteindelijk DO van Valley is gebaseerd op het 3d-model van 30 september 2016 verstrekt door MVRDV. Voor de omgeving van Valley is verder hoogtedata van gebouwen in een straal van 400 meter rondom het project gebruikt, Google maps en Bing maps om de modellen te valideren en is zoveel mogelijk rekening gehouden met de nieuwbouwprojecten in dit gebied.

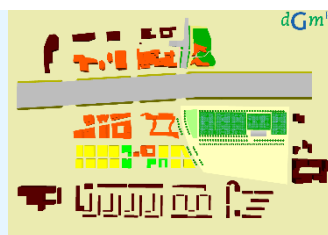
figuur 4: maximale variant DO van MVRDV

Uiteindelijk heeft dit geleid tot drie varianten die zijn gemodelleerd:

- 1 Variant 1 betreft de Bouwenvelop van Valley met Omgevingsveld 2 en de voetbalvelden van AFC. Hierbij zijn bomen en een windscherm (70% doorlatend) meegenomen in de simulatie, alles zoals opgenomen in het SketchUp model van 2 december 2015 van de gemeente.
- 2 Variant 2 is de situatie wanneer de AFC-velden worden opgeleverd, oftewel Variant 1 minus de Bouwenvelop van Valley en Omgevingsveld 2.
- 3 Variant 3 is idem Variant 1 met de maximale variant van het Definitieve Ontwerp van Valley in plaats van de Bouwenvelop van Valley geplaatst in de omgeving.

figuur 5: variant 1 (boven)

figuur 6: variant 2 (boven)

figuur 7: variant 3 (boven)

figuur 8: variant 1 zuidwesten

figuur 9: variant 2 zuidwesten

figuur 10: variant 3 zuidwesten

figuur 11: variant 1 zuidoosten

figuur 12: variant 2 zuidoosten

figuur 13: variant 3 zuidoosten

3.2 CFD

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van de methode Computational Fluid Dynamics, kortweg CFD genaamd. CFD maakt gebruik van numerieke rekenmodellen en algoritmes voor het oplossen en analyseren van problemen waarin stromingen van vloeistoffen en gassen een rol spelen. In dit geval wordt met deze methode inzicht verkregen in de luchtstromingen rond gebouwen. De berekeningen zijn uitgevoerd met het softwarepakket CFX versie 16.2. Het gebruik van CFD staat beschreven in de NEN 8100. De berekeningen zijn uitgevoerd met het RNG k- ϵ turbulentiemodel.

3.2.1 Nauwkeurigheid

De berekeningen zijn voldoende geconvergeerd dat wil zeggen dat de numerieke fout voor de drukvariabele en de snelheidsvariabelen onder de 10^{-3} ligt. Voor de turbulentievariabelen ligt deze rond deze waarde. Bovendien is een aantal monitorpunten opgenomen om te zien of de waarden van variabelen constant genoeg zijn.

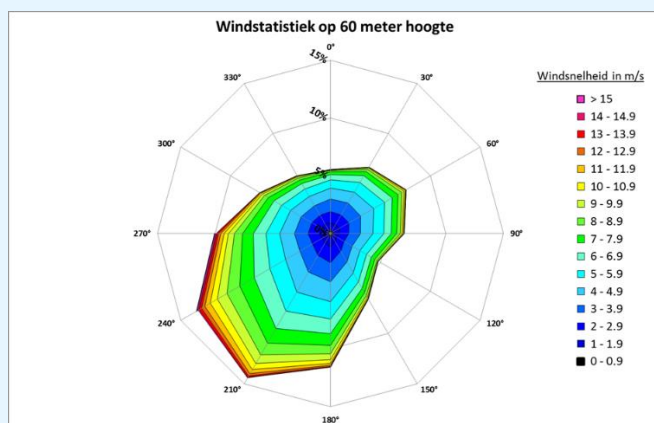
In de NEN 8100 staat de nauwkeurigheid van CFD en windtunnelonderzoeken beschreven. Daarin wordt de inschatting van de fout in de voorspelling van de overschrijdingskans (p) gegeven. Deze geldt als de lokale snelheid zich boven de 5 m/s bevindt. In tabel 4 wordt deze weergegeven.

tabel 4: standaarddeviatie δ van de fout in de overschrijdingskans (p)

overschrijdingskans: p (Vlok > 5 m/s) in procenten van het aantal uren per jaar	2.5%	5.0%	10.0%	20.0%
standaarddeviatie δ van de fout in procenten van het aantal uren per jaar	0.8%	1.5%	2.4%	3.1%

3.3 Wind en ruwheid

Met behulp van NPR 6097 is de windstatistiek voor de bouwlocatie bepaald. NPR 6097 maakt gebruik van 40 jaar KNMI-meetgegevens van 51 KNMI-meetstations. Met behulp van deze meetgegevens is een dataset gemaakt waarmee voor iedere locatie in Nederland de windstatistiek op 60 m hoogte bepaald kan worden. De statistiek wordt daarbij gecorrigeerd voor ruwheden in het landschap. Bij de randvoorwaarden in de CFD-berekening is een ruwheidslengte aangehouden van $z_0 = 1$ m (stedelijk gebied) voor het landinwaartse gebied. In bijlage 3 en 4 zijn de windstatistiek en de ruwheid van de omgeving te vinden. Hieronder wordt in figuur 14 de windstatistiek ter plaatse van het project gegeven. In de windroos is eveneens rekening gehouden met de hoogte van de windsnelheid per windrichting.

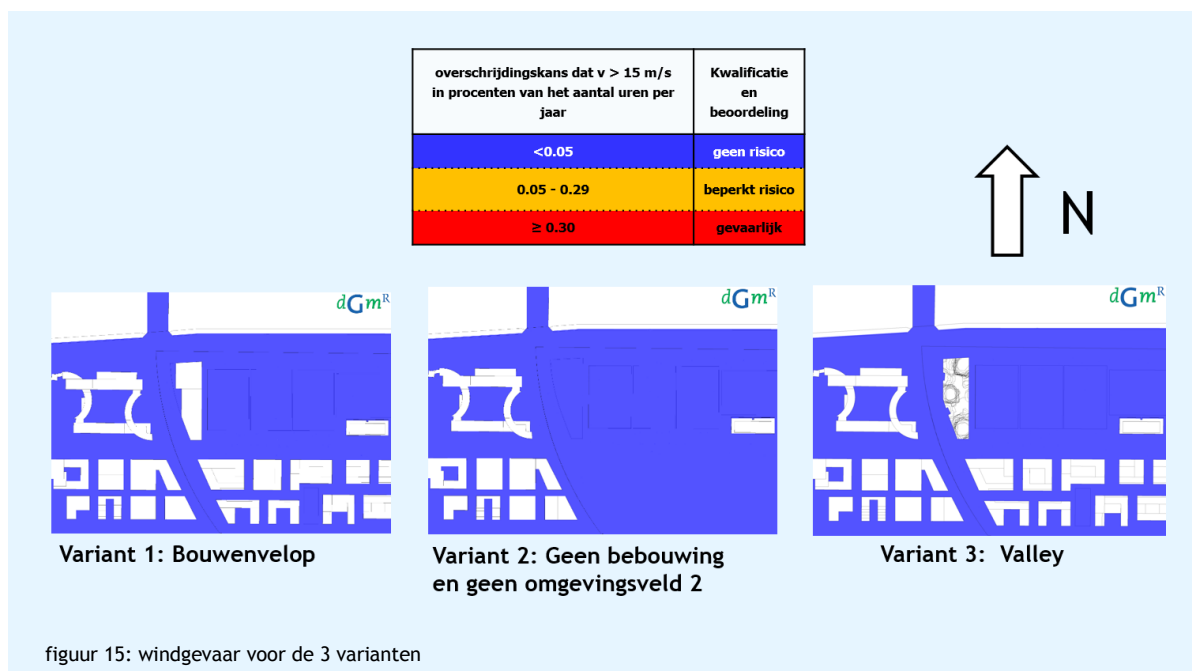
figuur 14: windroos rond plangebied

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het windklimaatonderzoek van het Definitieve Ontwerp van Valley te Amsterdam gepresenteerd. Aandacht zal liggen op de kwalificaties windgevaar en windhinder. De resultaten worden gevisualiseerd op maaiveld. Alle doorsneden zijn op 1.75 m boven maaiveld.

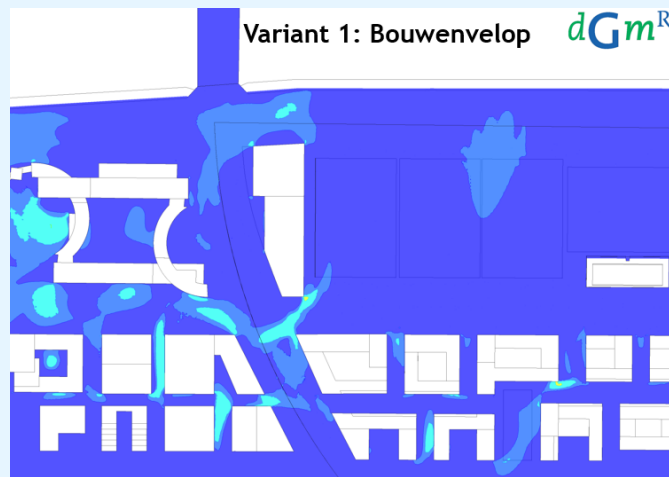
4.1 Windgevaar

De resultaten laten zien dat er geen windgevaar of beperkt risico op windgevaar is. Dit geldt voor alle varianten.

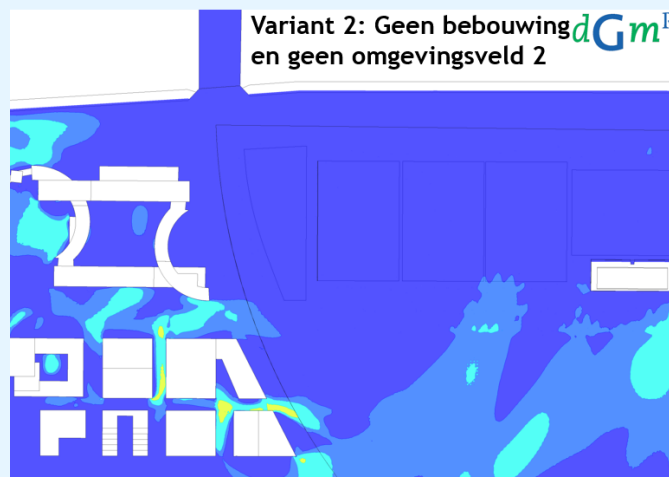
4.2 Windhinder

In deze paragraaf worden voor de drie varianten het windhinderklimaat inzichtelijk gemaakt.

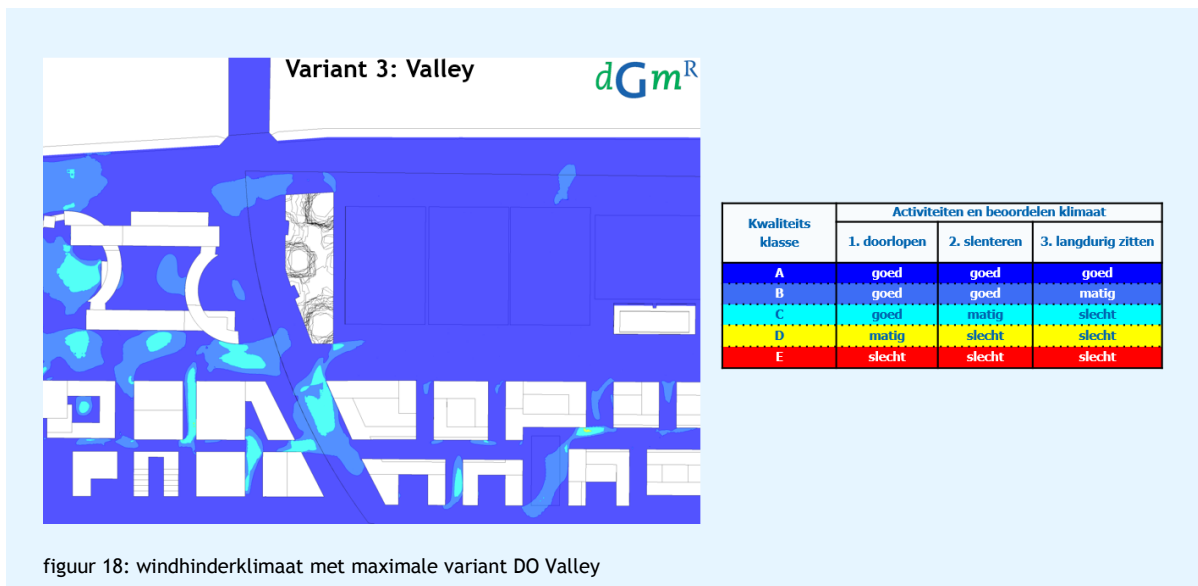
Kwaliteits klasse	Activiteiten en beoordelen klimaat		
	1. doorlopen	2. slenteren	3. langdurig zitten
A	goed	goed	goed
B	goed	goed	matig
C	goed	matig	slecht
D	matig	slecht	slecht
E	slecht	slecht	slecht

figuur 16: windhinderklimaat rondom variant 1 met de bouwenvelop

Kwaliteits klasse	Activiteiten en beoordelen klimaat		
	1. doorlopen	2. slenteren	3. langdurig zitten
A	goed	goed	goed
B	goed	goed	matig
C	goed	matig	slecht
D	matig	slecht	slecht
E	slecht	slecht	slecht

figuur 17: windhinderklimaat rondom variant 2 zonder Valley en Omgevingsveld 2

Globaal beeld

Er kan worden gezegd dat er rondom het project een goed windhinderklimaat heerst. Het goede windklimaat is met name ingegeven doordat de overheersende windrichtingen zuid, zuidwesten en westenwind weerstand ondervinden doordat hier reeds hoogbouw aanwezig is. De stedelijke verdichting van het voorland ten opzichte van het project hebben hierbij dus een positieve bijdrage.

AFC-velden

Ter plaatse van de nieuwe inrichting van de voetbalvelden van AFC zal er ook een goed windklimaat heersen. Voornamelijk windhinderklasse A en B, hetgeen een goed windklimaat is. Als variant 2 beschouwd wordt, valt op te maken dat ondanks dat het zuiden vrij open is (door het ontbreken van Omgevingsveld 2) het windklimaat op de velden ook goed is.

Dit heeft ermee te maken dat de wind hier met name horizontaal is en derhalve grotendeels onder de 5 m/s blijft ter plaatse van de doorsnede op 1.75 meter boven maaiveld. Voor de duidelijkheid windklasse A of B betekent dus niet windstil.

Gustav Mahlerlaan ten zuiden van Valley

De doorgang tussen Valley en Omgevingsveld 2 (Gustav Mahlerlaan) zal een acceptabel windklimaat hebben als slentergebied en een goed windklimaat als doorloopgebied (Klasse C).

Entrees Valley

Het resultaat van het onderzoek heeft uitgewezen dat er ter plaatse van de entrees overall een goed windklimaat heerst (klasse A).

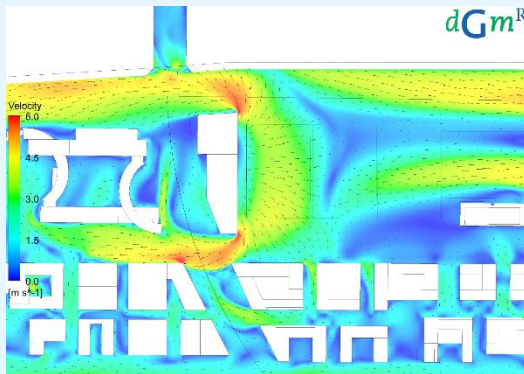
Kwaliteits klasse	Activiteiten en beoordelen klimaat		
	1. doorlopen	2. slenteren	3. langdurig zitten
A	goed	goed	goed
B	goed	goed	matig
C	goed	matig	slecht
D	matig	slecht	slecht
E	slecht	slecht	slecht

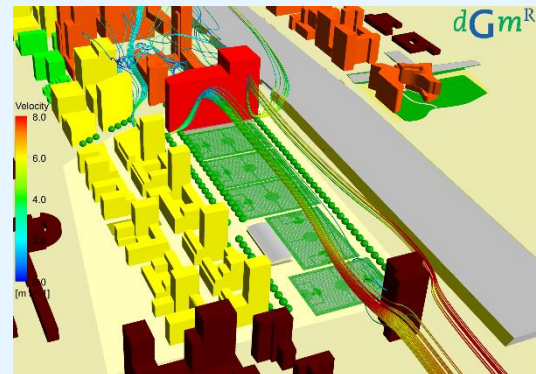
figuur 19: windhinderklimaat ter plaatse van de entrees

Wind uit niet-overheersende windrichtingen

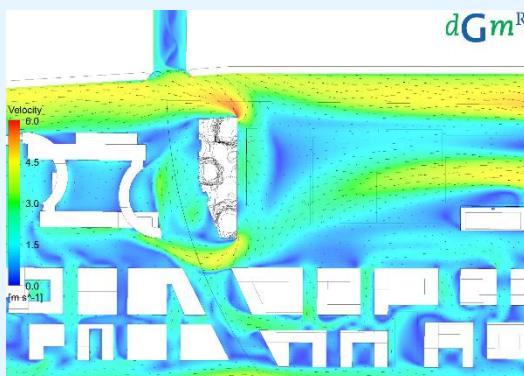
Over het algemeen heerst er dus een goed windklimaat. Er zijn alleen wel twee niet-overheersende windrichtingen die enige toelichting vragen. Dit betreft oostenwind en de westnoordwestenwind. Doordat deze windrichtingen op basis van de statistiek maar beperkt voorkomen is de bijdrage aan het windklimaat beperkt.

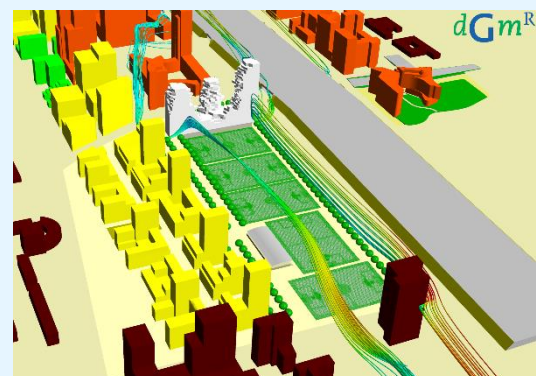
figuur 20: variant 1 oostenwind luchtsnelheden

figuur 21: variant 1 stroomlijnen

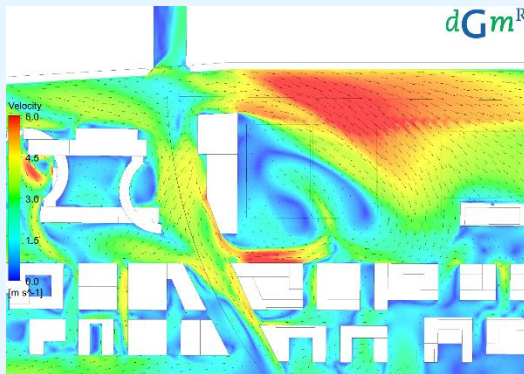
figuur 22: variant 3 oostenwind luchtsnelheden

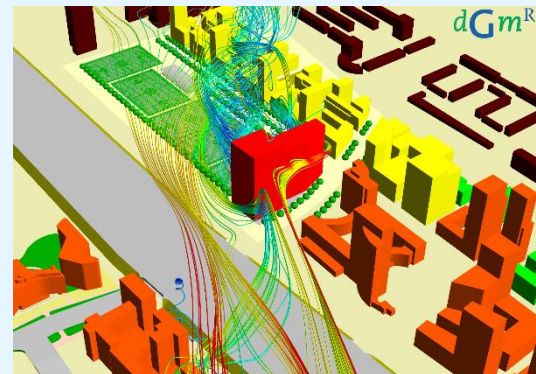
figuur 23: variant 3 stroomlijnen

Deze visualisaties illustreren dat er rond de noordhoek en zuidhoek van de bouwvelop (variant 1) als bij Valley (variant 3) in geval van oostenwind hoge luchtsnelheden kunnen worden verwacht. Dit heeft als oorzaak dat het project vanuit het oosten redelijk vrij kan worden aangestroomd. Het effect van de massa valt hierbij ook in het oog. De variant 1 met volledige bouwvelop opgevuld zorgt voor hogere windsnelheden rond de hoeken.

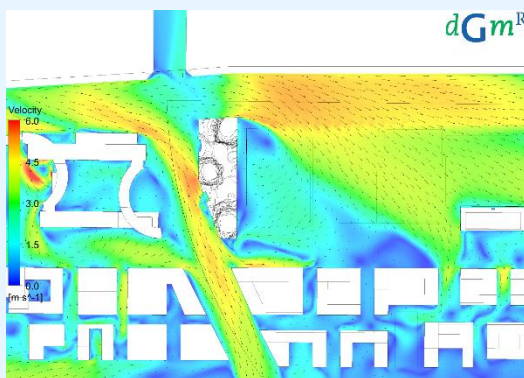

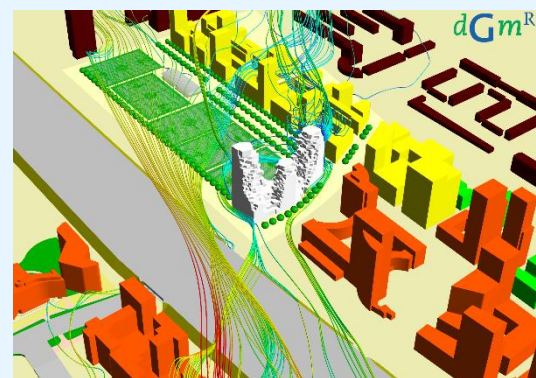
figuur 24: variant 1 WNW-wind luchtsnelheden

figuur 25: variant 1 WNW-wind stroomlijnen

figuur 26: variant 3 WNW-wind luchtsnelheden

figuur 27: variant 3 WNW-wind stroomlijnen

Bij WNW-wind valt te zien dat er hogere windsnelheden kunnen worden verwacht richting de velden van AFC en ook afkomstig van beide hoeken van het ontwerp. De oorzaak hiervoor is dat de wind net als bij oostenwind redelijk vrij kan aanstromen door de aanwezigheid van de A10. Verder valt te zien dat bij deze windrichting door het gebouw met name op het meest westelijk gelegen veld van AFC veel turbulentie ontstaat. Echter wederom valt te zien dat de meer open vorm van de maximale variant DO (variant 3) minder turbulentie veroorzaakt maar ook minder hoge snelheden dan de variant met de volledige bouwvelop. Deze windrichting komt statistisch echter maar circa 7% van de tijd voor in combinatie met lage windsnelheden voor het grootste deel van deze tijd.

5. Conclusie

In opdracht van OVG Projecten LXXVII BV heeft DGMR voor de maximale variant van Valley een windklimaatonderzoek uitgevoerd ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing uitwerkingsplan Valley.

Kader

De nota Hoogbouw, Beleid en Instrument (2005) is in juni 2005 als aanvullend toetsingskader op het structuurplan "Kiezen voor stedelijkheid" door de gemeenteraad Amsterdam vastgesteld.

Het belangrijkste doel van het Amsterdamse hoogbouwbeleid is een zorgvuldige inpassing van hoogbouwinitiatieven in de bestaande structuren van de stad. Daarbij is de landschappelijke inpassing een aspect dat, zodra er sprake is van een zekere impact op het stadslandschap, een stedelijke afweging behoeft. In de Nota wordt aangegeven voor welke hoogbouwplannen dit geldt.

De Zuidas is aangewezen als grootstedelijk hoogbouwcluster. Bij bouwhoogtes groter dan 90 meter is aangegeven dat een landschapsstudie aan de centrale raadscommissie dient te worden gezonden.

De HER is een rapportage waarin alle relevante effecten van hoogbouw, zoals windhinder en schaduwwerking, toetsing aan hindernisbeperkingen als straalpaden en beperkingen rond Schiphol worden onderzocht, maar die vooral is bedoeld om de effecten van een plan op het stadslandschap in beeld te brengen.

Voor de ruimtelijke onderbouwing uitwerkingsplan Valley is een HER noodzakelijk, aangezien de ondergrens van 90 meter wordt overschreden.

Toetsing

Sinds 2006 wordt voor de beoordeling veelal gebruik gemaakt van de NEN 8100. Aan de hand van de NEN 8100 'Windhinder en windgevaar in de gebouwde omgeving' kan het windklimaat bepaald worden. Dit wordt uitgedrukt in overschrijdingskansen per jaar (in procenten) dat de windsnelheid boven een bepaalde waarde zal liggen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen windhinder en windgevaar.

Resultaten/Conclusie

In dit onderzoek zijn drie varianten doorgerekend:

- 1 Variant 1 betreft de Bouwenvelop van Valley met Omgevingsveld 2 en de voetbalvelden van AFC. Hierbij zijn bomen en een windscherm (70% doorlatend) meegenomen in de simulatie, alles zoals opgenomen in het SketchUp model van 2 december 2015 van de gemeente.
- 2 Variant 2 is de situatie wanneer de AFC-velden worden opgeleverd, oftewel Variant 1 minus de Bouwenvelop van Valley en Omgevingsveld 2.
- 3 Variant 3 is idem Variant 1 met de maximale variant van het Definitieve Ontwerp van Valley in plaats van de Bouwenvelop van Valley geplaatst in de omgeving.

Windgevaar

De resultaten laten zien dat er geen windgevaar of beperkt risico op windgevaar is. Dit geldt voor alle varianten.

Windhinder

Er kan worden gezegd dat er rondom het project een goed windhinderklimaat heerst. Het goede windklimaat is met name ingegeven doordat de overheersende windrichtingen zuid, zuidwesten en westenwind weerstand ondervinden doordat hier reeds hoogbouw aanwezig is. De stedelijke verdichting van het voorland ten opzichte van het project hebben hierbij dus een positieve bijdrage.

AFC-velden

Ter plaatse van de nieuwe inrichting van de voetbalvelden van AFC zal ook een goed windklimaat heersen. Voornamelijk windhinderklasse A en B, hetgeen een goed windklimaat is. Als variant 2 beschouwd wordt, valt op te maken dat ondanks dat het zuiden vrij open door het ontbreken van Omgevingsveld 2 het windklimaat op de velden ook goed is. Dit heeft ermee te maken dat de wind hier met name horizontaal is en derhalve grotendeels onder de 5 m/s blijft ter plaatse van de doorsnede op 1.75 meter boven maaiveld. Voor de duidelijkheid windklasse A of B betekent dus niet windstil.

Gustav Mahlerlaan ten zuiden van Valley

De doorgang tussen Valley en Omgevingsveld 2 (Gustav Mahlerlaan) zal een acceptabel windklimaat hebben als slentergebied en een goed windklimaat als doorloopgebied (Klasse C).

Entrees Valley

De resultaten van het onderzoek hebben uitgewezen dat ter plaatse van de entrees overal een goed windklimaat heerst (klasse A).

p.o.

ing. G. (Gertjan) Verbaan
DGMR Bouw B.V.

Bijlage 1

Titel	Technisch inlegvel numerieke simulaties

Tabel 1: technisch inlegvel numerieke simulaties

Project	Projectgegevens
Projectnaam	Valley te Amsterdam
Opdrachtgever	OVG Projecten LXXVII BV
Projectleider	D. van der Werff
Datum	oktober 2016
Model	Algemene gegevens model
Omvang gemodelleerd gebied	In een straal van 300 m rond project
Kerngebied	Locatie project Valley te Amsterdam
Omgeving	Zuidas Amsterdam
Afmetingen model	$\pi r^2 h$ met straal van ca. 1.25 km en een hoogte van 400 meter
Blokkeringsgraad	<5%
Gemodelleerd groen	Nee
Onderzochte windrichtingen	12 (elke richting representeert één windsector van 30 graden)
Onderzochte configuraties	De situatie met ontwerp en zonder het ontwerp
Computerinstellingen	Specifieke gegevens van gebruikte programmatuur
Programmatuur	Ansys CFX v16.2, FVM (eindige volume methode)
Algemeen	Drie-dimensionaal, tijdsafhankelijk, isothermisch
Rekenrooster	Ca. 57 miljoen cellen (tetragrid met prisma's ter plaatse van de wanden om de grenslaag goed te modelleren)
Turbulentiemodellering	RNG k-e turbulentiemodel
Convectieve differentieschema's	Snelheidscomponenten: High Resolution (second order UPWIND) Turbulente grootheden: UPWIND Scalaire grootheden: High Resolution (second order UPWIND)
Randvoorwaarden	Gebruikte randvoorwaarden
Instroomprofiel	Logaritmisch windprofiel (Richard & Hoxey)
Uitlaat	Ongedwongen (geen drukverschil)
Grond buiten gemodelleerde omgeving	Ruwheidslengte $z_0 = 1$ meter voor stedelijk gebied
Gebouwen	Lokale ruwheid van 0.01 meter
Gegevensbewerking en -beoordeling	Informatie voor locatie en berekening windklimaat
Amersfoortse coördinaten	X=120197 Y=483403
Drempelsnelheid hinder	5 m/s
Drempelsnelheid gevaar	15 m/s
Beoordeling	Algemeen, afhankelijk van uiteindelijke functie-indeling
Gepresenteerde resultaten	Rapport: plots van kwaliteitsklassen voor windhinder en gevaarcriteria

Bijlage 2

Titel	Toelichting beoordeling windklimaat

Toelichting beoordeling windklimaat

In tabel 1 is aangegeven wat voor effect wind heeft op voetgangers.

Tabel 1: windeffecten op voetgangers

windsnelheid [m/s]	effect
< 5	geen effecten waarneembaar
5 - 10	enige effecten op het lopen waarneembaar
10 - 15	duidelijke effecten op het lopen waarneembaar
> 15	zeer duidelijke effecten op het lopen waarneembaar

In de beoordeling van het windklimaat wordt rekening gehouden met deze tabel. Vanaf een lokale windsnelheid van 5 m/s (vergelijkbaar met een "matige wind") zijn effecten merkbaar, zoals haar dat in de war raakt. Vanaf een lokale windsnelheid van 15 m/s (vergelijkbaar met harde tot stormachtige wind) ontstaat moeite met lopen. Opgemerkt wordt dat hier gesproken wordt over windsnelheden op ooghoogte.

Bij de beoordeling van het windklimaat wordt niet alleen rekening gehouden met de windsnelheid, maar wordt ook rekening gehouden met de activiteit die men onderneemt. Bij lopen of wandelen heeft men minder snel last van de wind, dan bij het slenteren op de markt langs de marktkraampjes, of bij afscheid nemen bij de voordeur. Zittend op het terras is men daarentegen weer gevoeliger voor het windklimaat. Bij de beoordeling wordt daarom rekening gehouden met drie activiteiten, te weten:

- 1 Doorloopgebieden: voor alle gebieden waar mensen lopen om zich van A naar B te verplaatsen.
- 2 Slentergebieden: hierbij kan men denken aan slenteren op de markt of afscheid nemen bij de voordeur.
- 3 Plaats voor langdurig zitten. Hierbij kan men denken aan een bankje in het park.

Opgemerkt wordt dat de activiteiten dus plaatsgebonden zijn.

Het windklimaat wordt in een onderzoek voor twee verschillende aspecten beoordeeld:

- Windgevaar
- Windhinder

Windgevaar

Hierbij wordt getoetst aan een windsnelheid van 15 m/s. In de norm wordt het acceptabel geacht dat deze windsnelheid maximaal 0.05% (ongeveer 4 uur per jaar) voorkomt. Komt deze windsnelheid meer dan 0.3% per jaar voor dan spreekt men van 'windgevaar'. In het tussenliggende gebied (tussen de 0.05% en de 0.3%) is er sprake van een 'beperkt risico'.

Beperkt risico wordt aanvaardbaar geacht voor doorloopgebieden, maar niet voor slentergebieden. Indien beperkt risico optreedt in slentergebieden, dan moeten ook hier maatregelen getroffen worden om dit te voorkomen.

Wanneer er sprake is van windgevaar moeten maatregelen worden getroffen door de gebouw-ontwikkelaar en/of de eigenaar van het openbaar gebied. Windgevaar op plaatsen waar mensen zich kunnen bevinden moet voorkomen worden. Windgevaar kun je daarom een 'veiligheidseis' noemen.

Windhinder

Hierbij wordt getoetst aan een windsnelheid van 5 m/s. De beoordeling van windhinder is afhankelijk van hoe vaak deze windsnelheid per jaar optreedt. De tijdsduur dat dit optreedt, is verdeeld in vijf klassen van minder dan 2.5% (klasse A) t/m meer dan 20% (klasse E). Hoe deze klasse beoordeeld wordt, is afhankelijk van de activiteit. Dit is weergegeven in onderstaande tabel.

tabel 2: beoordeling van het lokale windklimaat ten aanzien van windhinder (NEN 8100)

overschrijdingskans dat $v > 5$ m/s in procenten van het aantal uur per jaar	kwaliteitsklasse	activiteiten		
		1. doorlopen	2. slenteren	3. langdurig zitten
< 2.5	A	goed	goed	goed
2.5 - 5.0	B	goed	goed	matig
5.1 - 10.0	C	goed	matig	slecht
10.1 - 20.0	D	matig	slecht	slecht
> 20	E	slecht	slecht	slecht

Er is geen wettelijke verplichting om windhinder te voorkomen of te beperken. Het is aan de gebouwwontwikkelaar en/of de eigenaar van het openbaar gebied welke maatregelen hij wil treffen om het comfort te verhogen. Windhinder kun je daarom een 'comforteis' noemen.

Bij doorloopgebieden (bijvoorbeeld op het trottoir of op straat) is sprake van een slecht windhinderklimaat als het meer dan 1.5 dag per week (> 20% van de tijd) harder waait zodat bijvoorbeeld je haar in de war kan raken (snelheid meer dan 5 m/s). Bij een matig windklimaat is dit $\frac{3}{4}$ à 1.5 dag per week. We spreken van een goed windklimaat als deze periode minder is dan $\frac{3}{4}$ dag per week.

Op een terras is sprake van een slecht windhinderklimaat als het meer dan 0.5 dag per week (> 5% van de tijd) harder waait zodat bijvoorbeeld je papieren van je tafeltje wegwaaien. Bij een matig windklimaat is dit $\frac{1}{4}$ à 0.5 dag per week. We spreken van een goed windklimaat als deze periode minder is dan $\frac{1}{4}$ dag per week.

Bijlage 3

Titel	Windstatistiek voor gebouwlocatie

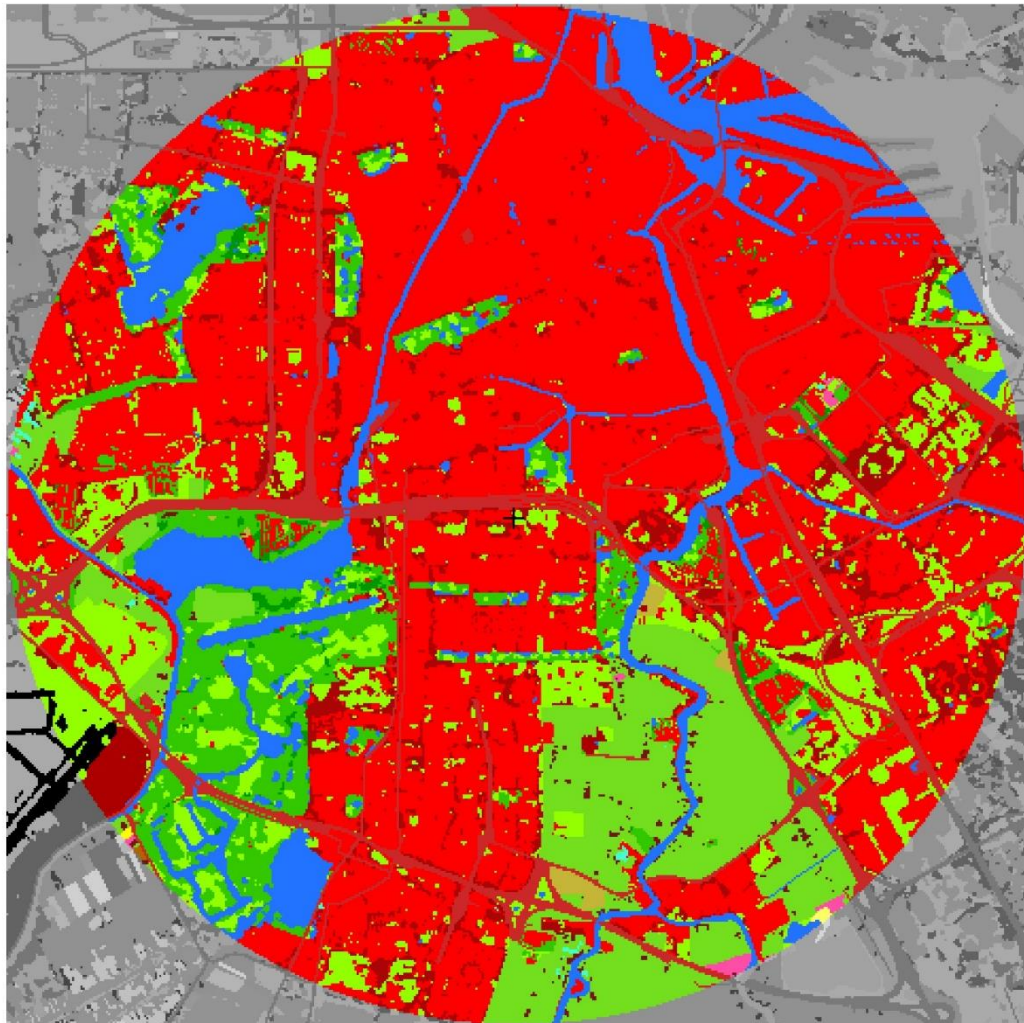
FREQUENTIETABEL VAN DE 60 METER WINDSNELHEID DISTRIBUTIEF RELATIEF												
		Jaar 1963-2002										
		X120197 Y483403										
		windrichting (*10 graden)										
		Distributief in percentages										
35-01	02-04	05-07	08-10	11-13	14-16	17-19	20-22	23-25	26-28	29-31	32-34	Cum.
windsnelheid (m/s)												
0,0 - 0,9	0,21	0,20	0,21	0,18	0,15	0,19	0,25	0,23	0,19	0,21	0,24	2,47
1,0 - 1,9	0,72	0,69	0,68	0,55	0,45	0,58	0,91	0,76	0,67	0,71	0,70	8,15
2,0 - 2,9	0,95	0,96	0,94	0,86	0,73	0,90	1,36	1,25	0,99	1,03	0,89	11,81
3,0 - 3,9	1,08	1,22	1,18	1,08	0,79	1,09	1,62	1,70	1,27	1,17	0,97	14,18
4,0 - 4,9	0,93	1,09	1,31	1,08	0,77	1,07	1,70	2,04	1,51	1,28	0,92	14,77
5,0 - 5,9	0,71	0,98	1,09	0,95	0,65	0,92	1,53	1,92	1,60	1,21	0,74	13,19
6,0 - 6,9	0,45	0,69	0,76	0,64	0,48	0,64	1,28	1,76	1,57	1,07	0,54	10,64
7,0 - 7,9	0,24	0,40	0,57	0,47	0,34	0,42	1,05	1,45	1,46	0,92	0,35	8,24
8,0 - 8,9	0,11	0,25	0,39	0,31	0,22	0,32	0,74	1,19	1,23	0,69	0,22	6,05
9,0 - 9,9	0,05	0,13	0,21	0,16	0,08	0,18	0,53	0,85	0,94	0,51	0,12	4,00
10,0 - 10,9	0,03	0,06	0,14	0,09	0,03	0,11	0,34	0,60	0,69	0,37	0,06	2,64
11,0 - 11,9	0,02	0,03	0,07	0,05	0,01	0,05	0,19	0,39	0,51	0,28	0,03	1,72
12,0 - 12,9	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01	0,03	0,11	0,23	0,31	0,19	0,02	0,97
13,0 - 13,9	-	0,00	0,01	0,01	0,00	0,01	0,05	0,12	0,20	0,14	0,01	0,56
14,0 - 14,9	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,02	0,05	0,11	0,08	0,01	0,29
15,0 - 15,9	-	-	0,00	0,00	-	0,00	0,01	0,03	0,07	0,05	0,00	0,16
16,0 - 16,9	-	-	-	-	-	-	0,01	0,02	0,03	0,03	-	0,09
17,0 - 17,9	-	-	-	-	-	-	0,00	0,01	0,02	0,02	-	0,04
18,0 - 18,9	-	-	-	-	-	-	-	0,00	0,01	0,01	-	0,02
19,0 - 19,9	-	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	0,00	-	0,01
20,0 - 20,9	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	-	0,01
21,0 - 21,9	-	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	0,00	-	0,00
22,0 - 22,9	-	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	0,00	-	0,00
23,0 - 23,9	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	-	0,00
24,0 - 24,9	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	-	0,00
25,0 - 25,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26,0 - 26,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27,0 - 27,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28,0 - 28,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29,0 - 29,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30,0 - 30,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31,0 - 31,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32,0 - 32,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33,0 - 33,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34,0 - 34,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35,0 - 35,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
36,0 - 36,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
37,0 - 37,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38,0 - 38,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39,0 - 39,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40,0 en hoger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Bijlage 4

Titel	Terreinruwheid tot 6 km rond van de gebouwlocatie

ID	z ₀ (m)	Rood	Groen	Blauw	Kleur	Klasse
0	0,03	0	0	0		Geen gegevens
1	0,03	115	223	31		Gras
2	0,17	239	153	25		Maïs
3	0,07	178	102	0		Aardappelen
4	0,7	229	31	127		Bieten
5	0,16	255	255	0		Granen
6	0,07	255	78	168		Overige landbouwgewassen
7	0,15	4	222	30		Buitenland
8	0,1	70	255	207		Glastuinbouw
9	0,39	69	239	69		Boomgaard
10	0,07	172	129	168		Bollen
11	0,75	51	200	0		Loofbos
12	0,75	0	153	0		Naaldbos
16	0,001	36	115	255		Zoet water
17	0,001	0	0	153		Zout water
18	1,6	255	0	0		Stedelijk bebouwd gebied
19	0,5	172	0	0		Bebouwing in buitengebied
20	1,1	51	200	0		Loofbos in bebouwd gebied
21	1,1	0	153	0		Naaldbos in bebouwd gebied
22	2	171	9	9		Bos met dichte bebouwing
23	0,03	148	255	0		Gras in bebouwd gebied
24	0,001	255	255	102		Kale grond in bebouwd buitengebied
25	0,1	204	42	42		Hoofdwegen en spoorwegen
26	0,5	118	24	24		Bebouwing in agrarisch gebied
27	0,0003	0	0	0		Start- en landingsbanen
28	0,1	204	42	42		Parkeerplaats
30	0,0002	176	48	96		Kwelders
31	0,0003	230	251	4		Open zand in kustgebied
32	0,02	137	212	43		Open duinvegetatie
33	0,06	90	186	64		Gesloten duinvegetatie
34	0,04	117	0	117		Duinheide
35	0,0003	255	255	102		Open stuifzand
36	0,03	117	0	117		Heide
37	0,04	164	35	83		Matig vergraste heide
38	0,06	173	139	6		Sterk vergraste heide
39	0,06	36	153	150		Hoogveen
40	0,75	6	90	76		Bos in hoogveengebied
41	0,03	255	192	203		Overige moerasvegetatie
42	0,1	255	165	0		Rietvegetatie
43	0,75	0	100	0		Bos in moerasgebied
44	0,07	56	198	97		Veenweidegebied
45	0,03	197	182	57		Overig open begroeid natuurgebied
46	0,001	255	255	0		Kale grond in natuurgebied

figuur 1: ruwheidstabel

figuur 2:terreinruwheid in de omgeving van de gebouwlocatie (zwart kruisje), noord is boven, de gekleurde cirkel heeft een straal van respectievelijk 6 km. De legenda staat op de vorige pagina.